גליון 142
שנה ג'
פרשת צו
שנת תשע"ו

להערות, הארות והוספות על הענינים הנכתבים בעלון, לתרומות והנצחות, נא לפנות ל: 0527680034@okmail.co.il
או ל: 0527680034 בין הסדרים. או בת.ד. 5397 ירושלים, או בפקס 0722164414
ולציין עבור מערכת עלון כאיל תערוג

מתוך: אתר "בינינו" | מערכת שיעורי תורה לצפיה | BEINENU.COM

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

ששים גיבורים
לעילוי נשמת הרה"ג רבי זאב וולף רוזנגרטן זצ"ל נלב"ע ט"ו אדר ב' תש"ס הונצח ע"י בני המשפחה שליט"א

פניני הפרשה

דין חציצה

ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח (צו ו, ג)

פרש"י שלא יהא דבר חוצץ בינתים. בזבחים י"ט א' איתא שזה לעיכובא וכשיש חציצה, הכהן נחשב כמחוסר בגדים.

ולכאורה למה חציצה מועטת תעכב, הרי לכל היותר אפשר להחשיב את מקום החציצה כמנוקב וזה כשר, ומצד חור כזה א"א לפסול משום בגדים מקורעין כיון שאינו חור במציאות.

וע"כ צ"ל דכשיש חציצה במקום אחד זה נחשב כאילו שאינו לבוש בבגד זה, דהחציצה עושה חסרון בכל הבגד וצריך טעם למה. ועי' אבי עזרי הל' כלי המקדש פ"י ה"ו.

והנה גם בכתונת הדין הוא שפסול אם יש חציצה בין בשרו לכתונת, ומה שזה כתוב במכנסים י"ל משום שכל המכנסים סמוכים לבשר, משא"כ הכתונת אינה סמוכה לבשר במקום המכנסים, והאבן עזרא מפרש על בשרו כנוי לערוה וכן זב מבשרו.

וק"ק שהרי המכנסים היו מכסים יותר מהערוה, אמנם כך לשון הפסוק בפרשת תצוה כ"ח מ"ב ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה.

תרומת הדשן

שם. והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה.

הנה תרומת הדשן מרימים מדשן כל הקרבנות, ולא רק מדשן העולה ולמה כתוב אשר תאכל האש את העולה? ואולי כיון דדשן מעולת התמיד יש בהכרח כל יום במזבח, משא"כ דשן מקרבנות אחרים משו"ה הפסוק מזכיר את העולה, ועי' רש"ש מעילה ט' א'.

בת"כ איתא שצריך להרים דשן משריפת העולה, דהיינו מבשר שנתאכל ולא מהעצים. והראב"ד מפרש דס"ד דמרים אפר עצים בלבד ת"ל עולה שאף מן העולה הי' מרים. ויל"ע בכהאי גוונא שרוב הדשן שהרים הי' מדשן העצים והמיעוט מדשן העולה, אם אומרים שמיעוט דשן העולה בטל ברוב דשן העצים ולא נתקיימה מצות תרומת הדשן.

והנה רש"י בזבחים כ' א' מפרש "שמרים מן הגחלים המאוכלות הפנימיות", ויתכן שאין כונתו לגחלי עצים אלא לבשר שנעשה גחלים והרמב"ם הל' תמידים ומוספין פ"ב הי"ב כתב: וחותה מן הגחלים שנתאכלו בלב האש, ועי"ש כסף משנה ובלחם משנה.

הוצאת הדשן בשבת

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור (צו ו, ד)

יל"ע אם גם בשבת הוציאו את הדשן, ויש לדון בזה מצד איסור בורר כיון שמוציא את הדשן שנתאכל ממה שעדיין לא נתאכל [ויש לדון דאולי נחשב כונת מעשה ההרמה להסירם שלא יהיו כאן, וא"כ י"ל דהמאוכלות חשוב כאוכל מתוך פסולת, ויל"ע בשבת ע"ד א' בסוגיא דבורר תורמוסין וכן מצד מכבה בדשן הנמצא בתפוח, וכן יש איסור הוצאה ברשות הרבים, ובשבת צ"ו ב' איתא דמחנה לוי' הי' רה"ר]

ועי' מקדש דוד סימן ל"ב סק"ב דלדעת הרמב"ם הוצאת הדשן עשו כל יום ה"ה שעשו בשבת, והראשונים החולקים צ"ע.

כיבוי אש המזבח

והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים (צו, ה)

מדכתיב לא תכבה [ולא כתוב לא תכבה מלשון עשיה] משמע שלא רק פעולת הכבוי אסורה אלא בא להזהיר שלא יתכבה ממילא, ובת"כ כתוב דבשעת המסעות נתנו פס כתר על האש שלא תכבה, ועי' רמב"ן פסוק ב' שאם הכהנים נתעצלו וכבתה האש עברו בלאו, ונראה שאם הי' כתוב לא תכבה לא היו עוברים בכהאי גוונא [ועי' קובץ שעורים פסחים אות קי"ג]. והנה מש"כ הרמב"ן שאם הכהנים התעצלו וכבתה האש עוברים בלאו, זה דוקא אם נכבית האש לגמרי, אבל מש"כ בהמשך דבריו שהפסוק בא ללמד שכל המכבה עובר בל"ת ואפי' כבה גחלת אחת לוקה, זה אפי' אם נשאר אש במזבח אלא שכבה גחלת אחת [ובמקרה שהתעצלו הכהנים ונכבית האש אינם לוקים, כיון שזה לאו שאין בו מעשה].

הרמב"ן כתב: וכמדומה לי שאינו עובר אלא בלאו אחד, אמנם רש"י בפסוק ו' כתב שהמכבה עובר בשני לאוים, ולדעת הרמב"ם אין ב' לאוין על איסור אחד כמש"כ בספר המצוות ל"ת קע"ט.

והנה במזבח הי' גם אש שירדה מהשמים ואש זו מסתמא א"א לכבותה ע"י מים [עי' מהרש"א יומא כ"א ב' בחידושי אגדות ד"ה וברה כחמה] **וא"כ המזלף מים על אש זו לא עובר איסור כיון שא"א שתכבה ע"י מים**, וקושית הגמ' בזבחים צ"א ב' זה משום שע"י זילוף יתכבה האש של הדיוט. ויל"ע אם סגי בזה שיש אש משמים שלא יעברו בלאו דלא תכבה.

[אמנם המכניס פת לתוך תנור בשבת ואח"כ אירע נס ולא נאפה אע"פ שלא עבר איסור כיון דלבסוף זה לא נאפה, מ"מ נראה שצריך כפרה שהרי הוא כמתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך כפרה]

דין כיבוס

כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש (צו ו, כ)

הרשב"ם מפרש שיכבס כדי שלא יהא נאסר כנותר בשריפה. ולפי"ז מצות הכיבוס הוא בכדי שלא יאסר כנותר, והנה אם עברו וכיבסו את הבגד חוץ לעזרה ביטלו המצוה וא"א לכבסו פעם נוספת בפנים.

ויל"ע אם בכהאי גוונא צריכים לשרוף את הבגד, ואם נאמר שאין צריכים לשרוף א"כ יש עצה שלא יאסר כנותר ע"י שיכבס בחוץ, וא"כ יל"ע לפירוש הרשב"ם שפירש שטעון כיבוס בפנים כדי שלא יאסר כנותר, שהרי גם אם יכבס בחוץ ולא קיים מצוה זה לא טעון שריפה, ולא מסתבר דאם כיבס בחוץ יהא טעון שריפה, כיון שאין כבר בלוע, ולחדש גזה"כ שבכל זאת ישרוף לא מצינו.

שבירת כלי חרס

וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים. (צו ו, כא)

יל"ע אם יש מצוה לשבור את הכלי, או שזה בא ללמד שאין בו אפשרות שימוש ומשו"ה צריך לשברו, וכן מש"כ בהמשך הפסוק ומרק ושטף במים יל"ע אם זה מצוה או רק אם רוצה להשתמש בכלי, ואם אין מצוה לשבור א"כ מותר לזרוק את הכלי לאשפה כשהכלי חולין, וכן אם אין מצוה למרוק ולשטוף יכול להשאיר את הכלי ולא להשתמש בו. ובפשטות אע"פ שלא כתוב בלשון ציווי נראה שזה מצוה, ועי' תרגום יב"ע, והראב"ד בת"כ פרשת שמיני פרשתא ז' י"ג כתב ששבירתו הוא מצוה כמו שריפת הנותר שהוא מצוה, ועי' חוות דעת יו"ד סימן צ"ג ס"ק ב' שהמצוה אפי' אם לא משתמש בכלים אלו.

שריפת הנותר

והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף. (צו ז, יז)

יל"ע מי מהכהנים חייב לשרוף את הנותר, ובחלק שמקבלים הבעלים יל"ע אם הם המצווים לשרוף, והחינוך מצוה קמ"ג כתב שמצוה זו נוהגת בזכרי כהונה, ועי' מנחת חינוך שם דבהגהות משנה למלך תמה עליו למה כתב זכרי כהונה הרי זה נוהג בכל אדם אף בישראלים כגון בקדשים קלים, וכתב דלדעתו גם בקדשי קדשים הדבר מוטל על כל ישראל, ומי שרואה נותר מצוה עליו לשורפו כמו בחמץ שמבואר בב"ק צ"ח ב' דכל ישראל מצוין עליו לבערו. והנה למ"ד במכות (ט ב) שאין לוקין על לאו דנותר כיון שזה לאו הניתק לעשה, למדנו חידוש דאע"פ שהעשה אינו מוטל דוקא על זה שעובר בלאו מ"מ זה נקרא לאו הניתק לעשה. ועי' שפ"א חגיגה ט"ז ב.

לקראת ימי הפסח הבעל"ט אנו מבקשים מכל מי שיש בידו ד"ת בהלכה ובאגדה או הנהגה על עניני פסח והגדש"פ מרבנו שליט"א שיואיל להעבירם בהקדם למערכת לזיכוי הרבים

כמו"כ אנו נוציא אי"ה גליון מורחב על עניני חינוך ממשנת רבנו שליט"א, מי שיש בידו שיחה או הוראה מרבנו שליט"א בענינים אלו נשמח לקבל בהקדם

י"ד שנה לנסיעה של רבנו שליט"א לצרפת - יט- כב אדר תשס"ב

בשלהי חודש אדר תשס"ב נסע רבנו שליט"א לצרפת, לחזק ולהקים ישיבה קטנה על טהרת הקודש ללא לימודי חול, והתבטא שמסכים ליסוע אפי' אם רק שני ילדים יתחילו ללמוד על טהרת הקודש.

ונביא כאן חלק מהשיחות שנאמרו שם [חלקם נדפסו בקו' המסע לצרפת].

מסירות נפש

כתב מרן רבנו הגרי"ש זצ"ל במכתבו לכינוס בפריז: הנה כבוד ידידי .... **הגיע למקומכם במסירות נפש** לעורר ההורים היקרים וכו' ובאותה תקופה הרבנית ע"ה היתה חולה מאוד [נפטרה מס' חודשים אח"כ] ואפ"ה היא שיכנעה את רבנו שליט"א שיסע לחיזוק הרבים.

נותרתי לזיכוי הרבים

סיפר רבי יצחק ל' זלל"ה שלילה לפני הנסיעה אמר לו רבנו, "שהוא מתחרט מהכל, יתנו לי שם כבוד מלכים, ואיני מסוגל לסבול את זה", והר' יצחק התחיל לשכנע ולהסביר, והוא בשלו, וכך נפרד ממנו בלילה בהרגשה כזו שאינו רוצה ליסוע

בבוקר הגיע לרבנו, וראה שמסכים לנסיעה בלא פקפוק, שאל אתו ר' יצחק מה השתנה מהלילה. ואמר לו רבנו: חשבתי אח"כ בלילה, הרי כל חברי וידידי בני גילי מנעורי כבר אינן בחיים הרבה שנים, ואני נותרתי לבדי לחיות, וא"כ האם אני יכול לעשות חשבונות ולא ליסוע, אולי אזכה לזכות את הרבים בעוד דבר קטן, לכן אני נוסע כעת ללא פקפוק.

קבלת פנים בפריז

בעת שהגיע רבנו לפריז, קבלו אלפים את פניו, והכריזו אחד הרבנים שם בקול את הברכה 'ברוך שחלק' ורבנו שליט"א הביע אי נוחות ברורה ואמר "זו ברכה לבטלה", וכל מי שהיה סביב שמע. אמרו לו שזהו פסק הלכה של הגאון רבי בצלאל ראקוב שליט"א [זצ"ל] מגיטסהד אבל דעתו לא היתה נוחה מזה.

בישיבת עקסלבן

בהשכמה ביקר רבנו בישיבת עקסלבאן שהוקמה ע"י הגה"צ ר' חיים יצחק חייקין זצ"ל, ובמהלך הביקור סיפר בנו הרב נפתלי חייקין: שבוע לפני שאבא נפטר הוא קרא לי ואמר: למדתי אצל הח"ח, אצל רבי שמעון שקאפ, ואצל רבי ברוך בער זכר צדיקים לברכה, ואני מבקש ממך אחרי הסתלקותי אני רוצה שהישיבה תתנהל בהתיעצות עם הרב שטינמן, חוב קדוש שנפרע כאשר מתייעץ איתו.

שטרסבורג

כאשר יצא רבינו מהמטוס בשטרסבורג, היה פרוס לכבודו שטיח אדום מהמטוס עד לכניסה לבנין, וברח רבינו מיד הצידה, ולא רצה ללכת על השטיח, בטענה שצבע אדום הוא צבע של גויים [עי' ערוך ערך כלבתא וכתוב במהרי"ק שורש פ"ח שליהודי אסור ללכת עם בגד אדום].

העמדת החינוך

מתוך דברים שנאמרו בכינוס חיזוק פריז - אור לכ' אדר תשס"ב

והנה מצינו בסוכה דף נ"ג א' לגבי שמחת בית השואבה שהיו כל ישראל עולים לרגל, והיתה שמחה גדולה מאד עד שאמרו חז"ל כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו ומביאה הגמ' מה היו אומרים בשמחת בית השואבה אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותינו, ואת זה אמרו החסידים ואנשי מעשה, וכוונתם לומר שלא חטאו גם בימי ילדותם ואין להם במה להתבייש, ואחרים היו אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו אלה בעלי תשובה, וכוונתם כי אמנם בילדותנו לא היינו בסדר אבל זקנותנו מכפרת, כי עכשיו אנחנו טובים אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחלו לו.

ובאמת יש בגמ' בברכות דף ל"ד ע"ב מחלוקת אמוראים מי יותר גדול האם צדיק שאף פעם לא חטא או בעל תשובה, ולהלכה פוסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ב) כאותו מ"ד הסובר שבעל תשובה יותר גדול, וא"כ וכי יעלה על דעתו של בן אדם לומר שעדיף לחנך את בנו לעשות עבירות ח"ו כדי שאח"כ יעשה תשובה ויהי' עוד יותר גדול ולמה לחנך אותו להיות צדיק, הרי צדיק לדעת אותו מ"ד זה פחות דרגה, ודרגה היותר גדולה זה בעל תשובה, וכי יעלה על הדעת כן הרי לא שייך לומר כך כי אפי' שזה שחטא וזכה לחזור בתשובה הוא בדרגה גדולה מאד, בכל זאת בוודאי שלא זו הדרך, כי הדרך היא לחנך תיכף ומיד בתחילה לעשות טוב"' ולא ח"ו לעשות לא טוב ושאח"כ יחזור בתשובה ואפי' שעי"ז יהיה בדרגה גדולה יותר.

וא"כ צריך לדעת גם לענינו כי הדרך של בן אדם צריך להיות כך, שהוא לא יכול לסמוך שמתחילה ילמד הבן דברים שהם לא העיקר ואח"כ יעשה את העיקר, אלא מתחילה צריך ללמוד את מה שהעיקר, והעיקר הוא רק תורה ויראת שמים, וזה צריך להשריש בלב הילד כשהוא עדיין צעיר את הרגש של יראת שמים לדעת שיש רבונו של עולם, לדעת שהעיקר זה תורה ומצוות תורה ומעשים טובים הם העיקר, וכך הוא הדרך שצריך לחנך ואדרבה כשבן אדם יתחזק מתחילה בתורה ויהי' גדול בתורה, אז אח"כ אף אם יצטרך מאיזה סיבה שיהי' לעשות משהו אם משום פרנסה או דבר אחר אז יעשה, אבל החינוך צריך להיות שמתחילה ללמוד את העיקר ולא את הטפל.

ואתם שבאתם ברוך ד' כדי להתחזק צריך לדעת כל אחד להשריש בתוך לב הילדים שלו תורה והאיך יש תורה רק עם ישיבות.

הנה למשל צרפת ידוע שהיו בה בעלי תוספות, ובעלי תוספות היו אלפים כמו שכתב המאירי בפתיחה למסכת אבות רשימה של עיירות בצרפת שלא מוכרות לנו שהיו בהם אלפים אלפים של תלמידי חכמים, ויש מהם שהיו גדולים בתורה ויראת שמים שאין לדמות אליהם כמו שכתוב בספר צידה לדרך (בהקדמה) שהם הגיעו לדרגה כמו האמוראים, דרגה גדולה מאד ולא היו הולכים הביתה רק בשבת, וכל ימות החול היו יושבים יומם ולילה ולומדים והגיעו לגדלות שאין לתאר, אבל אחרי שלערך לפני שלוש מאות שנה חדלו הישיבות בצרפת התחיל כבר לרדת, ורואים כי היום אי אפשר למצוא כמעט יהודי צרפתי שאבותיו ואבות אבותיו היו מצרפת לא נשאר מהם כלום, ולמה כי אחרי שהפסיקו ישיבות נגמר הכול ונטמעו בגויים והתערבו בהם עד שלא נשאר מהם, ואולי יש רק יחידים ממש שהם עדיין צאצאים של הדורות הקודמים שהיו בצרפת וכל זה מפני שלא היו ישיבות.

וממילא הערובה היחידה היא לעשות ישיבות שיהיו על טהרת הקדש ולימוד התורה בהם זה יהיה העיקר ואחרי זה אם יאלצו בשביל איזה סיבה מיוחדת לצאת לעבוד יוכלו לעבוד, אבל התכלית הוא לחנך את הבן שיהי' כולו תורה.

יעזור הקב"ה שכל אחד מכם באמת יעשה ככה שיחנך את ילדיו לתורה ועי"ז יהי' לו נחת ממנו גם בעולם הבא וגם בעולם הזה וכולנו נזכה על ידי זה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

בעבר לא היה הורה שיחשוב מאיפה יתפרנס בנו כשיגדל

מתוך שיחה בכנס הגדול באקסלעבען

הנה ידוע שהדורות מתמעטים, הנה בהקדמה של החיי אדם [הקדמה שניה] מביא כי בימי צעירותו לא הי' שום הורה שיחשוב מאיפה הבן יתפרנס כשיגדל, אף אחד לא חשב כזו מחשבה רצו שילמד תורה ומה יהי' אח"כ לא חשבו על זה כלל, ולא עלה על דעתם איזו הה"א לחשוב מאיפה יחיה ומהיכן יתפרנס. ומשמע מדבריו שאומר שבצעירותו הי' כך, שכשהתבגר ראה שיש כאלה שכבר לא כ"כ חושבים כך, אפי' אז היתה כבר ירידה. וכך רואים בכל הדורות שיש ירידה, ועד כדי כך יש דורות שחטאו ממש ויש דורות שחזרו ועלו על המקום הנכון, אך בכל זאת בסך הכל יש ירידת הדורות.

בגמ' בעירובין דף נ"ג א' אמר רבי: כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע היינו יושבין ששה ששה באמה, באמה אחת היו מצטופפים ששה תלמידים, ושומעים את השיעור מהרבי, ובדור אחר כתוב שהיו יושבין ארבע באמה אחת, ובמהרש"א כבר עמד לבאר האיך שייך שיכנסו ששה אנשים באמה הרי יוצא שיושב כל אחד רק בטפח והאיך נכנס בן אדם בטפח, ומפרש המהרש"א שהיה עפ"י נס, ואמנם ברש"י כתב שהיו מתקרבין לשמוע מפיו ודוחקין זה את זה דהיינו שהיו רוצים כ"כ לשמוע את התורה, עד כדי כך שעי"ז הצטמצמו שהיו יושבין ששה באמה אחת, אבל צריך להוסיף מש"כ המהרש"א כי על כרחך הי' נס שהרי בדרך הטבע זה לא שייך.

אך השאלה היא מה הי' אחר כך שהיו נכנסין רק ארבע באמה אחת הרי אם זה נס למה יש חילוק בין ששה לארבע, הרי בנס שייך שיישבו

ג"כ ששה בטפח אחד, ואין הגבלה לנס רק בדרך בטבע שייך להבין הבדלים.

ומשמע כי עד כמה שהיתה הדרישה וההשתוקקות והרצון של התלמידים ללמוד את התורה שיהי' למוד התורה כל החיים שלהם, **וככל שהיתה השתוקקות יותר ה' נס עוד יותר אפי' ששה באמה,** ומה שהיה כבר פחות השתוקקות היו נכנסים רק ארבע, נמצא שכבר בזמנם היתה ירידה והלואי שאנחנו נגיע אפי' חלק מאלף מזה שיהי' כזה מדרגה כ"כ גדולה יש כבר שבמקום שיהי' ששה הי' ארבע ולמה כי הי' ירידה בהשתוקקות, ולמדוד את הירידה יכול רק הקב"ה והוא מדד וידע היאך שהאנשים משתוקקים ללמוד תורה, וזה החיים שלהם אז הקב"ה כמו שהוא נותן חיים לבן אדם נותן לו מזונות, וכל מה שמוכרח כך גם זה היות וזה החיים שלהם הוא עושה ניסים, והנה מדרגות אלה רחוקות מאוד מאתנו וכאלה נסים בפרט, אבל מה שעלינו לדעת עד כמה צריך להתחזק בהשתוקקות לתורה ויראת שמים וכמה שיש יותר השתוקקות יותר יראת שמים נהי' מאושרים כי זה כל האושר של בן אדם ולזה הוא נוצר.

להקים מקומות חינוך שהחינוך שלהם הוא תכלית הטוב

מתוך דברים שנאמרו בכנס הגדול בשטרסבורג

כתוב במדרש (הובא בילקוט שמואל א' א') כי לפני ששמואל הנביא נולד בכל יום היתה בת קול יוצאת ומפוצצת בכל העולם כולו, ואומרת עתיד אחד לעמוד ושמו שמואל, ומה זה מפוצצת? משמע כמו פצצה שלא היתה סתם בת קול, אלא כפצצה שהיו שומעים כל העולם כולו, וממשיך המדרש כי כל אשה שהיתה יולדת בן בתקופה ההיא היו קוראים את הבן שמואל, והיו הרבה מאד ילדים שנקראו שמואל, וכל אחד ציפה שבנו יהי' שמואל הנביא שיהי' הצדיק הזה, ובסוף כשהתחילו לגדול ראו שזה לא הוא עד שבא שמואל ואמרו זה הוא.

והשאלה היא מה אנשים חשבו במה שקראו שמו שמואל. אלא אנשים בדרך כלל ובזמנינו בפרט הם מאד שטחיים, ולכן שייך שקראו את השם שמואל, וזהו הם חשבו שיקראו לו שמואל ובזה כבר יצאו ידי חובה, אך האם בזה הוא יצאו? חנה הצדקנית אמרה כי אחרי שיגמל הנער והבאתיו אל בית ה' וישב שם עד עולם כך היא הקדישה אותה להיות תלמיד חכם לעולם, שהרי לא הי' כהן ומה עשה שם בודאי לא נתעסק בהבלים רק עסק בתורה ויראת שמים וישב שם עד עולם.

והיא זכתה באמת, אך יתר האנשים לא כתוב שעשו משהו מיוחד אז מה נשאר רק שקראו לילד שמואל, אבל לא היה שמואל הנביא, הקב"ה יעזור שכל אחד ישתדל באמת להשריש בלב של הילד תורה ויראת שמים ויקומו מקומות חינוך שהחינוך הוא תכלית הטוב בתורה ויראת שמים, ואז הקב"ה יעזור שיהי' להורים נחת וכל כלל ישראל יהי' להם נחת הקב"ה יעזור שכולנו נזכה לגאולת עולמים במהרה בימינו אמן.

צריך ללמוד כל החיים וצריך להשפיע על ההורים

אסיפת ראשי ישיבות קטנות בפריז

מאן דיהיב חיי יהיב מזוני, אני תמיד אומר אומרים שיש היום בעולם שבע מיליארד אנשים, וכולם אוכלים כל יום, כולם אוכלים והאיך זה? אין קושיא וזה כל אחד צריך לדעת כי אוכל הקב"ה יתן והאיך יתן זה לא נוגע לנו רק צריך כעת ללמוד, וזה העיקר, ולאכול הקב"ה כבר ידאג שיהי' מה לאכול, וזה קשה בן אדם לא רואה את זה בעיניים בפסוק כתוב ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו וגו' ברוך הגבר אשר יבטח בה' והי' ה' מבטחו זה צריך שיהי' והי' ה' מבטחו הקב"ה יש לו לתת לכל אחד לאכול, ואין מה לדאוג שימות ברעב צריך בטחון ולאט לאט הדבר יכנס.

וצריך להשפיע על ההורים מה יכולים לעשות יותר? אם יהיה הורה אחד שיעשה או שתים במשך הזמן יהי' עוד אחד ועוד אחד יראו שהילד הזה מתחנך טוב אז יראו שזה טוב.

והנה להבדיל בלמודי חול יש ציונים, הוא יודע זה וזה אבל בתורה אין כזה דבר אי אפשר להגדיר את זה אם אחד למד ב"ק, ב"מ, ב"ב, אין תואר מיוחד לזה ולהורים זה מפריע שאין כאלה דרגות כי הם התרגלו שלומדים לימודי חול בבתי ספר, וחושבים שזה הלכה למשה מסיני אבל אין לזה שום חשיבות, ואדרבה אם יש ציונים ותוארים אז כשגומר את הכל כבר לא צריך ללמוד, אבל בתורה אין כזה דבר כי צריך ללמוד כל החיים''' ולא שייך לקבוע גם ציונים על איכות בתורה, והעיקר הוא להשפיע על ההורים ולהסביר להם שהתכלית להיות ירא שמים, וכמדומה שמרן החפץ חיים היה אומר כי בן אדם דואג לפרנסה שלו שזה רק על שבעים או שמונים שנה, אבל הרי צריך לדאוג על נצח ולמה לזה לא דואגים הרי מה יותר חשוב נצח או שבעים שנה? וצריך להתחיל ללמוד תורה עם הילדים מיד אחרי הבר מצוה, ולא יאבד את עיקר שנותיו אמנם בתחילה ההורים לא ירצו כ"כ ויבואו רק אחדים, אבל אחרי שיתחיל הסדר ככה ויכנס יותר יראו שזה טוב וכמו שהגמ' אומרת ביומא (פו, א) שיאמרו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אז יבואו כבר.

תורה מתוך הדחק

בישיבת "חכמי צרפת" - עקס לע בען - כ"א אדר תשס"ב

יש דברים שאם בן אדם הי' יודע להעריך אותם הי' נוהג אחרת, כמו שרואים במדרש הובא בילקוט רות (פרק ב' אות תר"ד) א"ר יצחק בא הכתוב לומר כשאדם עושה מצוה יעשה בלב שלם אילו הי' יודע ראובן שהכתוב מכתיב עליו וישמע ראובן ויצילהו מידם בכתפו הי' מטעמו ומוליכו אצל אביו, אילו הי' יודע אהרן שהכתוב מכתיבו וראך ושמח בלבו בתופים ומחולות הי' יוצא אלו הי' יודע בועז שהכתוב מכתיבו ויצבט לה קלי עגלים פטומות הי' מאכילה. רואים בחז"ל שאפילו אנשים גדולים כמו ראובן אהרן בועז שהיו גדולי עולם, ובכ"ז אומרים חז"ל שלא הי' בלב שלם כמו שהי' צריך כמובן הכל לפי דרגתם, אפי' ראובן שהתורה אומרת וישמע ראובן ויצילהו מידם אבל לא ידע שהתורה תכתוב את זה ואם הי' יודע בכתפו הי' מטעינו. [רבי כהן ורבי יהושע דסיכנין בשם רבי יהושע בן לוי לשעבר אדם עושה מצוה נביא כותבה, ועכשיו אדם עושה מצוה מי כותבה, אליהו ומלך המשיח והקב"ה חותם על ידיהם שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב]

ומה הפשט בזה, אלא שלא העריך את הדברים כמו שצריך ואם הי' מעריך את הדברים כמו שצריך הי' עושה בכל הכח בכל הלב בכל מה ששייך, ואותו הדבר אהרן הרי כתוב וראך ושמח בלבו והוא כאמת שמח בלבו ומה חסד אלא משמע שאילו היה יודע היה שמח עוד יותר והאיך שייך יותר בזה הי' יוצא בתופים ומחולות, וכן בועז אילו הי' יודע שהכתוב מכתיב עליו ויצבט לה קלי עגלים פטומות הי' מאכילה.

גילו לנו חז"ל שכשאדם עושה מצוה יעשה בלב שמח, ואף שמח בלבו לא מספיק אלא צריך לצאת בתופים ומחולות.

ובדומה לזה אברכים שלומדים תורה לא מרגישים את האושר שיש להם, ואם היו יודעים את האושר שיש להם היו עוסקים בלימוד התורה עם יותר לב, אמנם בוודאי לומדים טוב אבל משמע בחז"ל שאפי' אנשים כאלו גדולים אם היו יודעים את החשיבות של הדבר היו עושים ביותר לב שמח ביותר כוח וכדו', א"כ הרי רואים הרבה פעמים אברכים ובחורי ישיבה שנשברים, וזה נובע מחמת שהם לא יודעים ומעריכים מספיק את מה שהם עושים, הם לא יודעים איזה חשיבות יש בעיני הקב"ה לעבודה שהם עושים.

ובדרך כלל כל האברכים לומדים תורה מתוך הדחק אין להם רחבות. ובן אדם שהוא בתוך דחק הוא ממורמר, אבל זה מפני שהוא לא יודע עד כמה חשוב בעיני הקב"ה, מה שהוא לומד תורה מתוך הדחק, וכמו שחז"ל אומרים בסנהדרין דף כ' א' על הפסוק שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל שקר החן זה דורו של משה והבל היופי זה דורו של חזקיה, אשה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ר' יהודה בר אילעי שהיו ששה מתכסין בטלית אחת יוצא שכל מה שלמדו תורה בימי חזקיה שנעץ חרב בבית המדרש ואמר מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב, וכן דורו של משה רבינו שכל כלל ישראל למדו תורה, והכל לא חשוב כדורו של רבי יהודה בר אילעי שהיו מתכסין ששה בטלית אחת שהיו עניים ולומדים תורה מתוך הדחק נמצא שזוהי החשיבות הכי גדולה מה שיש.

ואדרבה מחמת זה גופא הי' צריך להיות לבן אדם שמחה כ"כ גדולה שלא יהי' לו שום משהו של עצבות של עגמת נפש, שהרי הוא הכי מאושר הוא לומד תורה מתוך הדחק והי' צריך לשמוח שהוא לומד תורה מתוך הדחק שהרי דורו של רבי יהודה בר' אילעי שלמדו תורה מתוך הדחק זוהי החשיבות הכי גדולה.

ממילא אתם שלומדים תורה מתוך הדחק כי אף אחד לא עשיר, ולכל אחד יש בעיות אם בעיה זאת או בעיה אחרת, וזה מביא לפעמים לעצבות מפני שחושב שזה לא טוב לו, אבל דוקא זה הכי טוב לו הוא זה שחז"ל אומרים עליו אשה יראת ה' היא תתהלל זאת אומרת שזוהי המדרגה הכי גדולה.

וזה אתם צריכים לדעת שיהי' בלב שלם ללמוד את התורה ולהרגיש את העונג ואת השמחה שאתם מקיימים מצות ה', ואצל הקב"ה זה כ"כ רצוי והוא כ"כ אוהב את זה יראת ה' היא תתהלל יותר מדורו של חזקיה ויותר מדורו של משה ד' יעזור, שלא תצטרכו ללמוד תורה מתוך הדחק אבל מצד שני אם זה מתוך הדחק צריך לשמוח עוד יותר שאתם זוכים להיות רצוי מאד בעיני הקב"ה, ובמקרה כזה צריך להיות בלב שלם ועי"ז תזכו ג"כ לגאולה האמיתית ולזכות לראות שיקויים הפסוק יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

יום היארצייט של הגאון הגדול רבי חיים קמיל זצ"ל נלב"ע ט"ו אדר ב' תשס"ה

כבר הבאנו כמה וכמה ענינים על הגר"ח זצ"ל בגליון פר' צו תשע"ד, ופר' כי תשא תשע"ה ונביא כאן עוד ב' ענינים נוספים.

שכינה מדברת

באחד הפעמים שהגיע רבנו לאופקים, נשאר הגר"ח לעמוד כל זמן הדרשה של רבנו, וכשהתפלאו על כך אח"כ תלמידיו מפני מה נשאר לעמוד כל זמן שדיבר רבנו, אמר שהרגיש ששכינה יוצאת מדיבור גרונו ולכן הוא מוכרח לעמוד ולשמוע דא"ח בעמידה.

שב ואל תעשה

לפני אחד הפעמים שהגרנ"צ פינקל זצ"ל רצה לנסוע לארצות הברית, ובני משפחתו חששו לבריאותו, ולכן ביקשו מהגר"ח [שהיה מורו ורבו] שישפיע עליו שלא יסע. ובלילה שאחריו חלם הגר"ח שמרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל אומר לו בכעס למה אתה מפריע לישיבה? ובבוקר לא ידע הגר"ח מה לעשות, ושלח לשאול את רבנו שליט"א מה מוטל עליו לעשות. ורבנו אמר לו 'שב ואל תעשה' אל תתערב להגרנ"פ זצ"ל ואם הוא רוצה שיסע.

יום היארצייט של הרה"ג ר' זאב וולף רוזנגרטן זצ"ל נלב"ע ט"ו אדר ב' תש"ס

ידידות רבת שנים היה בין רבנו יבדלחט"א לר' וולף זצ"ל, ידידות שהחלה משנת תש"ב כששהה רבנו עם הגר"מ סאלווייציק זצ"ל בעיירה 'בעי' ורבי יעקב ארלנגר ומשפחתו היו שם גם [כי ברחו משויץ הגרמנית מחשש שיכנסו לשם הנאצים], ור' זאב התארס עם בתו תיבחלט"א של ר' יעקב, ומיני אז הכיר את רבנו והגרמ"ס, והמשיך לאורך כל השנים גם כשהיה רבנו בארץ ישראל היה שולח לר"ו מכתבים בענינים שונים **[וכבר הבאנו בגליון פר' תרומה תשע"ה מכתבי רבנו אליו לקנית בנין הישיבה הגדולה ישיבת בריסק שברח' פרס]** והרבה צדקות היה מעביר ר"ו דרך רבנו לעניי ארץ ישראל, וכן היה מעביר צדקות למרן הסטיפלער זצ"ל, והיה מהיחידים שמרן זצ"ל הסכים לקבל מהם.

והרבה פעמים כשהיה ר"ו מגיע לארץ ישראל היה נכנס לרבנו ומדבר בלימוד שעה ארוכה.

ואמר רבנו שליט"א לבנו של ר' זאב - נאמן ביתו הרה"ג ר' יצחק שליט"א: **אביך היה הגרויסער עילוי און אגרויסער ת"ח און האר האט מיר אסעך גאלפען ואן איך בין גיוועין אין שוויץ** - [-אביך היה עילוי גדול ות"ח גדול ועזר לי הרבה מאוד בעת שהותי בשוויץ]. נביא כאן כמה ענינים ומכתבים מרבנו.

לקומם את בית ישראל

בשיחה שנערכה עם רבי וולף רוזנגרטן זצ"ל למוסף שב"ק לאחר סילוקו של הגר"מ סולובציק זצ"ל סיפר: אנחנו מכירים עוד משנת תש"ב באמצע המלחמה הנוראה, רבי משה הגיע אז לשוויץ עוד לפני המלחמה יחד עם יבדלח"א מרן הגראי"ל שטינמן שליט"א, שניהם קבלו צו גיוס לצבא הפולני, מאה וחמישים איש גוייסו באותו גיוס הם לא שובצו ליחידות ונשארו בעתודה לעת הצורך. אני זוכר את פרק זמן הביניים את השהות האזרחית הם ניצלו כדי להימלט מפולין כך הגיעו לשוויץ בשנת תרצ"ז- ח, ומאז לא זזה ידי מתוך ידו, עם קבלת צו הגיוס חרדו רבים לגורלם של השניים, שכן הצבא הפולני אינו המקום המתאים ביותר ליהודים אם לנקוט בלשון המעטה, חרב רוחנית כבדה חדה היתה מונחת על צווארם ליהודים היה ברור שהם אבודים מבחינה רוחנית, ומי נשאר ומי נותר כדי לקומם את בית ישראל מעפרות השואה הנוראה, דווקא הם דווקא הם השניים עם שאר גדולי ישראל.

נפלאות דרכי ההשגחה מי בנה את כלל ישראל אחרי החורבן הנורא, אותו קומץ של גדולים הרי כל אחד מגדולי ישראל ניצל בדרך ניסית כיצד היה כלל ישראל נראה ללא אותם ענקי רוח מרנן ורבנן החזו"א הגרי"ז מבריסק הגר"א קוטלר ואחרים, הרי הציונות איימה לכלות את כל מה שנותר מן הכבשנים, היא קלטה את הגופים אודים מוצלים באש אך פשעה ברוחם, עסקה בפעולת מחיקה אגרסיבית של העבר ומי נותר כדי להלחם כדי להמשיך רק אותו קומץ של גדולי ישראל, ושני האודים הללו שזכיתי לסייע להם בס"ד, כיצד היינו נראים בלעדיהם: אכן נפלאות דרכי ההשגחה.

אירוח הגרי"ז בביתו

סיפר רבנו: כשמרן הגרי"ז הי' בשוויץ והתארח אצל ר' זאב רוזנגרטן ז"ל, ורצה לשמשו אמר לו הגרי"ז באתי לכאן במיוחד עם ילדי שהם ישרתו אותי, ועל דעת זה באתי לכאן, ולא הסכים שאחרים ישרתו אותו.

א"א אפשר לברוח מהפעקלה

נשאל רבנו, שהיה ויכוח בין אברכים ורוצים לשמוע דעת רבינו: היה אברך שמשפחתו גדלה ונעשה לו צפוף בביתו, ורוצה לעבור למקום אחר לגור בבית גדול יותר, ואח"כ נמלך בדעתו דהנה על כל אחד נגזר במשך ימי חייו עגמת נפש, ומי יודע אם יברח מזה איזה יסורין אחרים יבואו עליו, ואילו אחרים טענו לו זה לא שיקול, כיון שבידך לעבור דירה ולמנוע הדבר, נחשב שאתה בעצמך עושה לך את היסורין והדבר אינו נחשב כקבלת יסורים. ואמר רבינו שצודק האברך הראשון, שאינו נחשב שמביא עליו את היסורין, וכי עשה זה לעצמו? כך נתגלגל עליו שהדירה נעשתה קטנה, וצודק בטענתו דבאמת כך הוא הדבר אדם בורח מפעקל אחד (חבילת יסורים) ולא יודע איזה פעקל אחר עומד להגיע אליו [כמובן שהכל לפי הענין].

אומרים שהח"ח אמר משל למה הדבר דומה לאחד שקשרו אותו באזיקים ומנסה לברוח, וכמה שמנסה לברוח הוא רק מסתבך יותר ויותר בתוך האזיקים.

והוסיף רבינו שיש לו כמה דוגמאות לדבר, ואמר דוגמא אחת שזכר בשעת מעשה, שהר"ר זאב רוזנגרטן היה ראש הקהל של קהילת ציריך בשוויץ, וביום מן הימים כבר הי' קשה לו הדבר מרוב טירדות והתפטר מתפקידו, והנה בעסקו הפרטי הי' לו גוי שניהל לו את כל העסק בצורה מיוחדת וישרה, ויכל לסמוך עליו, ולפתע מת אותו גוי, ולא הצליח למצוא גוי אחר כ"כ טוב שינהל את העסק בישרות ונאמנות כמוהו ונעשה לו הדבר מאד קשה, ואמר שכבר הי' עדיף לו להישאר בתפקידו הקודם שהי' יותר קל ממה שעכשיו נפל עליו עבודה זו. (צדיק כתמר יפרח)

לעלות לארץ ישראל

בערוב ימיו של ר"ז פנה אליו רבנו ע"פ בקשת בני משפחתו שיעבור לארץ ישראל

בס"ד לכב' ידידי עוז הרה"ג רב זאב רוזנגרטן נ"י ולכל אשר לו אך טוב וברכה כל הימים.

כפי ששמעתי בזמן האחרון, אין כתר"ה כ"כ בקו הבריאות, ויתכן מאד דאוירא דא"י יותר טוב בשבילו, גם מחמת סיפוק רוחני שיש לקוות שיהי' לו כאן יותר מבציריך. והיות וכפי ששמעתי ישיבת לוצרן תוכל להתנהל גם בהיותו כאן, וגם ישיבת מוסקבה, צריך לדאוג שמישהו ינהל את עיקרי הדברים שם אף בהיות כב' כאן. **א"כ אולי כדאי לכתר"ה להעתיק מושבו הקבוע בארץ הקדושה,** ומדי פעם בפעם יהי' לסדר הענינים הנצרכים דווקא להעשות על ידו, כאורח נטה ללון על קצת זמן שם.

והנני בזה לברך לכתר"ה בבריאות הנפש והגוף, ושיזכה לרוב נחת מכל יוצאי חלציו, גם יעזרהו שיוכל לשקוד על התורה כחפצו הטוב.

ידידו אהרן יהודה ליב שטינמן. ט' שבט תשנ"ט. בני ברק יצ"ו

המלצה לכולל בבני ברק [א' מיני רבים ששלח רבנו לר"ז]

בס"ד ער"ח תמוז תשל"ד בני ברק יצ"ו

שלו' וכל טוב לכ' ידידי עוז הרה"ג ר' זאב נ"י רוזנגרטן ולכל אשר לו אך טוב וברכה כל הימים

הנני בזה לברך אתכם ברכת מז"ט לרגל נשואי בנכם היקר מוה"ר יצחק נ"י המיועד להתקיים בקרוב ויה"ר שתרוו רוב נחת ממנו ומכל צאצאיכם שיחי', שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו.

באתי בדברי אלה לפי בקשת המוכ"ז הרב אברהם גרינבוים נ"י למד בכולל פוניבז הרבה שנים ולפני כשנה יסד כאן כולל אברכים, וחפץ ה' בידו הצליח לרכז אברכים רציניים השוקדים בתורה אשר הם מעותדים לגדל ולהפריח בתורה ויראה, ולא באתי בזה לתאר יקרת ערך כל כולל וכל ישיבה אשר כל א' מהם מוסיף להגדיל תורה ולהאדירה ולכל א' מהם יש משהו שאין באחרת, כי כ"ז יודע היטב יותר ממני, רק איני יכול להשיב ריקם פני המוכ"ז היות שבא לאתרא דאין מכירין אותו ובאתי בזה להכירו כי הוא ירא שמים גדול, ויה"ר שיתגלגל זכות ע"י הזכאים להחזיק בתורת אלקינו ויתברכו כל העוזרים והמסייעים לזה ממקור הברכות בכל טוב סלה. ומברככם בכל טוב סלה אהרן יודא ליב

זכות לעולם העליון

ר"ז היה פעיל גדול בהשגת הדרכונים לבני ישיבת מיר בפולין שעי"ז ברחו לשנחאי. ובהלויתו של ר"ז נסע רבנו לשדה התעופה ושם אמר למרגלות מיטתו כי זכות זו של הצלת בני הישיבות בזמן השואה היא זכות גדולה ועצומה שעי"ז יש לו חלק גדול ונכבד בתקומת עולם התורה בארה"ק ובארה"ב לאחר החורבן, ע"י הצלת אותם מאות בני תורה שנעשו לאחמ"כ למרביצי התורה והמוסר וזכות זו תעמוד לזכותו בעלותו עתה לעולם העליון.

הניח לכם ירושה

לאחר פטירת ר' וולף שלח רבנו מכתב תנחומין לבני המשפחה

לכבוד משפחת רוזנגרטן שיחי' בטוב ובנעימים.

אביכם הגדול הנחיל לכם ירושה רוחנית גדולה בתורה וביראת שמים, תזכו לנצל ולהמשיך וגם אתם תוכלו להנחיל ליוצאי חלציכם כהנה וכהנה.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

א.י.ל. שטינמן ומשפ..